

SOCIALE GEBIEDSTYPERING

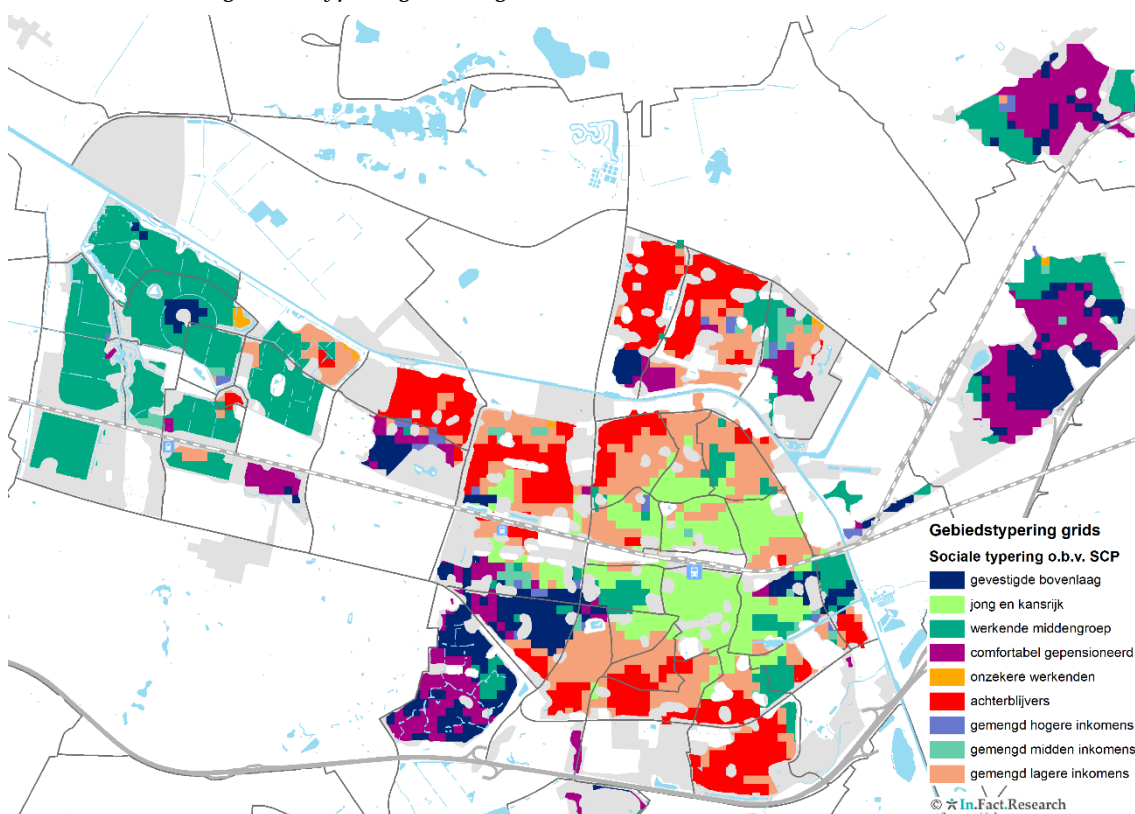

Sociale gebiedstypering

In.Fact.Research heeft een ruimtelijke vertaling gemaakt van de sociale klassen (uiteinden) en segmenten (tussenliggende groepen) die het SCP onderscheidt.¹ Het gaat om de volgende groepen:

- Gevestigde bovenlaag
- Jongere kansrijken
- Werkende middengroep
- Comfortabel gepensioneerden
- Onzekere werkenden
- Achterblijvers (eerder ook wel aangeduid als 'precariaat')

Kaart 1 Sociale gebiedstypering Tilburg

¹ SCP, Verschil in Nederland, Sociaal en Cultureel Rapport 2014 en Kim Putters (2018), Een lokaal sociaal contract: voorwaarden voor een inclusieve samenleving (SCP).

Toepassing

De indeling is nuttig om snel inzicht te krijgen in welke sociale groepen op welke plek wonen. Het is een indeling waarin sociaaleconomische kenmerken een belangrijke rol spelen, maar die meeromvattend is en een scherp beeld geeft van verschillen in leefstijlen in de buurten en wijken in steden en dorpen in het land. De indeling biedt daarmee een goede onderlegger voor veel beleid waarin bewoners ertoe doen.

Achtergrond

SCP heeft de verschillende groep nader getypeerd in termen van opleiding, leefstijl, woningbezit, type huishouden, leeftijd, sociaal en instrumenteel netwerk, sociaal, mentaal en fysiek kapitaal, digitale vaardigheden en stemgedrag. De omschrijvingen zijn hieronder weergegeven.

Gevestigde bovenlaag

Meeste kapitaal. Hoogst opgeleid, hoogste inkomens en vermogens. Oververtegenwoordiging van zelfstandigen en gepensioneerden. Hoogste aandeel koopwoningen, meeste overwaarde. Hoogste mentale kapitaal. Meest luxueuze leefstijl. Uitgebreid sociaal en instrumenteel netwerk. Groot aandeel middelbare leeftijd (35-64), weinig jongeren (gemiddeld 52 jaar). Veel samenwonenden. Nagenoeg volledig autochtoon (enkele westerse migranten). Hoogste aandeel mannen. Weinig niet-stemmers, veel VVD of D66.

Jongere kansrijken

Een na hoogst opgeleid. Niet veel inkomen en vermogen. Veel huurwoningen, bij koop weinig overwaarde. Veel studenten. Relatief veel zelfstandigen. Fysiek het gezondst, esthetisch het aantrekkelijkst. Meeste digitale vaardigheden, beste beheersing Engels. Uitgebreid sociaal en redelijk instrumenteel netwerk. Veel jongeren, veel alleenstaanden (gemiddeld 36 jaar). Relatief veel niet-westerse migranten, veelal man. Bezoeken het minst vaak een gebedshuis; wonen vaak in het westen. 1/3 stemt niet of weet het niet. Voorkeur D66.

Werkende middengroep

Bovengemiddeld economisch kapitaal. Hoogste arbeidsdeelname, vrijwel uitsluitend in loondienst. Vaak een koophuis, met beperkte overwaarde. Op de andere drie kapitaalvormen gemiddeld of er net onder. Klein instrumenteel netwerk, redelijk sociaal netwerk. Jonger dan 65 jaar, veel spreiding (gemiddeld 42 jaar). Veel gezinnen met kinderen. Weinig niet-stemmers, maar 20% weet niet welke partij. Indien wel bekend: vooral VVD en D66, gevolgd door SP.

Comfortabel gepensioneerden

Gemiddeld laag opgeleid. Redelijk inkomen, behoorlijk vermogen, vaak een koophuis, veel overwaarde(zelden onderwaterhypotheek). Veel ouderdomspensioen, maar ook vut/renteniers. Hoog gepercipieerd mentaal en esthetisch kapitaal, fysiek minder. Weinig cultureel

kapitaal (slechte beheersing van het Engels en achterblijvende digitale vaardigheden). Tame-lijk luxueuze leefstijl. Vooral 50 jaar of ouder (gemiddeld 64 jaar). Bezoeken relatief vaak ge-bedshuis. Gaan meestal stemmen, vooral CDA ,anders VVD en D66.

Onzekere werkenden

Gemiddeld opleidingsniveau. Veel inkomens in onderste segment. Gericht op arbeidsmarkt, vaak onzekere positie (tijdelijke contracten, werkloosheid). Laagste vrije vermogen. Veel huur, bij koop vaak onder water. Minst mentale kapitaal. Redelijke beheersing Engels en di-gitale vaardigheden. Redelijk sociaal netwerk, kleiner instrumenteel netwerk. Middelbare leeftijd (34-64 jaar) en iets daaronder (25-34 jaar), weinig 65+ (gemiddeld 41 jaar). Relatief veel migranten en eenoudergezinnen. Meeste vrouwen en niet-stemmers. Veel SP, PVV.

Achterblijvers

Minste kapitaal. Laagst opgeleid, vaakst uitkering of karig pensioen. Vaak huurwoning, nauwelijks vermogen. Redelijk aandeel gepensioneerden. Fysiek ongezondst en te zwaar. Minst luxueuze leefstijl, geringste digitale vaardigheden, slechtste beheersing Engels. Nau-welijks instrumenteel en gering sociaal netwerk. Gemiddeld 62 jaar, weinig jongeren, verder grote spreiding. Veel alleenstaande ouderen. Bezoeken het vaakst gebedshuis. Relatief veel migranten en vrouwen. Veel niet-stemmers/niet-weters. Anders SP, PVV, PvdA.

Ruimtelijke vertaling

Op laag schaalniveau² is veel informatie beschikbaar over de verdeling van demografische kenmerken van de bewoners, over inkomens en vermogens, over woningbezit enzovoort. Die informatie hebben we gebruikt om te bepalen hoe groot de kans is dat een van de ge-noemde groepen ergens woont.

Als we gebieden waar aan twee derde van de criteria is voldaan, tellen als een gebied waar-van het waarschijnlijk is dat de betreffende groep er voorkomt, komen we op de aandelen uit (gewogen naar totale bevolking) die zijn weergegeven in Tabel 1 (kolom 3). Deze aande-len komen behoorlijk overeen met de verdeling in de SCP-studie. Alleen comfortabel gepen-sioneerden zijn er duidelijk minder in de indeling gebaseerd op onze criteria. Dit komt vooral ook doordat in die gebieden het aantal personen minder groot is (de ouderen zijn im-mers vaak een- en tweepersoonshuishoudens en geen huishoudens met kinderen).

Voor ongeveer twee derde van de postcodes in Nederland kan een dominante groep worden aangewezen. De resterende gebieden zijn gemengd. Die hebben we verder onderverdeeld in:

- gebieden waar de gevestigde bovenlaag, de comfortabel gepensioneerden en de mid-dengroep samen veel voorkomen: gemengd, hogere inkomens;

² Hiervoor gebruiken we zespositiepostcodes en de gebieden die vanaf zo'n postcode binnen 300 meter loopafstand liggen.

- gebieden waar de gevestigde bovenlaag en de middengroep samen veel voorkomen: gemengd middeninkomens
- gebieden waar achterblijvers, onzekere werkenden en jong en kansrijk samen veel voorkomen: gemengd, lagere inkomens.

Tabel 1 Verdeling van de groepen in Nederland op basis van de oorspronkelijke SCP-studie en ruimtelijk vertaald door In.Fact.Research

	SCP-huishoudens	gebieden die aan minimaal twee derde van de criteria voldoen (gewogen naar personen)
gevestigde bovenlaag	15%	14%
jongere kansrijken	13%	15%
werkende middengroep	27%	26%
comfortabel gepensioneerd	17%	11%
onzekere werkenden	14%	15%
achterblijvers	15%	15%

Uitkomsten

Het ruimtelijke beeld dat de indeling in dominante groepen met zich meebrengt, is als illustratie weergegeven in Kaart 1 voor Tilburg. De patronen die hierin zichtbaar worden zijn vrij algemeen voor hoe het in het land uitpakt.

In de stad – meestal in het centrum - is de groep ‘jongere kansrijken’ in grote delen dominant. Dit is ook zo in andere (grote) steden met universiteiten en Hbo-opleidingen. In de aandachtswijken zijn ‘achterblijvers’ vaak dominant, met aan de randen van de betreffende gebieden vaak een overloopgebied waarin de lage inkomens meer gemengd wonen. De werkende middengroep is veelal dominant in de ‘uitlegggebieden’ van de grotere steden. In dit geval de Reeshof.

Comfortabel gepensioneerd en de gevestigde bovenlaag zijn vaak samen te vinden in specifieke meer luxere plaatsen en wijken. In Tilburg zijn dat in het bijzonder Udenhout en Berkel-Enschot en de Blaak. De gevestigde bovenlaag is vaak ook wel in specifieke wijken in de grotere steden dominant. In Tilburg zijn dat bijvoorbeeld Tivoli en de Burgemeestersbuurt. Opvallend is dat de onzekere werkenden vrijwel nooit de dominante groep zijn. Dat is niet alleen in Tilburg zo, maar is een algemeen fenomeen. De mate waarin verschilt wel per stad.

Spreidingspatronen afzonderlijke groepen

Naast de indeling in groepen zoals weergegeven in Kaart 1 hebben we ook voor de afzonderlijke groepen ruimtelijke verdelingen gemaakt die de kans per groep aangeven. Daarmee wordt duidelijk in welke mate een groep ergens voorkomt, ook al is het niet de grootste

groep. Een voorbeeld van een dergelijke spreidingskaart is weergegeven in Kaart 2 voor de groep 'jong en kansrijken' in Tilburg. Voor deze groep is vrij scherp waar men woont en waar niet. Het beeld komt daardoor sterk overeen met de spreiding van deze groep in Kaart 1. Voor andere groepen – zoals de groep onzekere werkenden – is de spreiding veel diffuser. Zij zijn zelden de grootste groep in een gebied, maar komen in veel verschillende gebieden voor.

Kaart 2 *Jong en kansrijk in Tilburg.*

